

Politiseringen av kyrkan

Själva grundbulten i kritiken av de politiska partiernas agerande i Svenska kyrkan är att kyrkan och partierna har skilda värdegrunder, för att använda ett modernt sekulärt uttryck. I kyrkan talar vi i stället om bekännelsen, dvs. Bibeln, trosbekännelsen och särskilda bekännensedokument som utgör grunden för gudstjänster, undervisning, diakoni och mission. Denna »värdegrund» är sammanfattad i trosbekännelser utformade på 3–400-talet, som är så viktiga att de reciteras varje söndag i kyrkor och katedraler över hela jorden.

Grundvärdena för partierna finns i deras ideologi och historia. För Socialdemokraterna är det arbetarrörelsen med dess förankring i den demokratiska socialismen. Centerpartiet kommer ur bonderörelsen med dess numera allt mer liberala profil. Sverigedemokraterna har sin bakgrund i nationalistiska och främlingsfientliga idéer. Gemensamt har dessa partier (liksom de som inte deltar i kyrkovalet) att de verkar inom samma regelsystem, nämligen grundlagen och lagar antagna av riksdagen, och att de bekänner sig till den parlamentariska demokrati som de är en del av. Till detta kommer idédokument som deklarationen om de mänskliga rättigheterna, som spelar en stor roll i vissa partiers argumentation. Viktigt för partiernas fortlevnad är att de finansieras av offentliga medel och bidrag som följer med förtroendeuppdrag i riksdag, landsting och kommuner. Medlemmarnas avgifter räcker inte långt för att täcka partiernas utgifter.

Visst kan olika partiers värdegrunder ibland stämma överens med kyrkans tro och liv. Det handlar då oftast om kyrkans roll i samhället, om hennes diakonala arbete, om att hon är kulturbärare, om hjälparbetet bland flyktingar. Kommer man till frågor om synd och nåd, skapelse och frälsning, ord och sakrament har partierna emellertid inte mycket att komma med. Men det är detta som är kyrkans kärnverksamhet. Evangelium handlar främst om att och hur enskilda människor blir lösta och förlösta. Påverkan på samhället och kyrkans kulturverksamhet kan tyckas vara något viktigt, men det är aldrig målet utan sådant som sker vid sidan av. I Kyrkoordningen är det också tydligt utsagt att syftet med kyrkans arbete är »att människor skall komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbredas och skapelsen återupprättas» (ur Kyrkoordningen, Inledningen till andra avdelningen).

Dagens politiska partier är sekulära. De menar att religiösa föreställningar och normer inte ska inverka på hur staten styr landet genom lagar och myndighetsutövning. Partierna som ställer upp i kyrkovalet borde därför ställas inför frågan hur de som partier ställer sig till Svenska kyrkans bekännelsegrund, till trosbekännelsens utsagor om Gud, Jesus och kyrkan. Frågan gäller inte om enskilda medlemmar av skilda partier är bekännande kristna utan partiernas inställning.

När man frågar företrädare för partierna om, hur de kan ställa upp i kyrkovalet, brukar de svara att anledningen är att kyrkan är en del av samhället. Som partier vill de vara med och påverka samhället. Nu är det svaret inte särskilt genomtänkt. I samhället finns många idéburna rörelser och föreningar som idrottsrörelsen, frikyrkorna, miljöorganisationer osv., men bara i Svenska kyrkan engagerar sig partierna som partier. En del partier har insett komplikationerna i att ställa upp i valet till en fristående organisation som kyrkan och därför avstått. Engagerade medlemmar av dessa partier har som bekant skapat egna nomineringsgrupper.

Svaret på varför partierna ställer upp i kyrkovalet får nog sökas på annat håll, nämligen i den svenska kyrkohistorien. Fram till skilsmässan år 2000 var församlingarna kyrkliga kommuner och riksdag och regering beslutade även i kyrkliga ärenden. Fram till 1982 fordrades kyrkomötets samtycke till nya kyrkliga lagar. Längre tillbaka var de borgerliga och de kyrkliga kommunerna tätt sammantvinnade. Lagstiftning och förvaltning av utdebiterade

medel var och är områden där de politiska partierna agerar. Från 1930-talet och framåt blev det allt vanligare att partierna ställde upp i valen till kyrkofullmäktige.

Det är här man finner svaret på varför partierna ställer upp i de kyrkliga valen. Dessutom är det valsysteem som skapades vid skilsmässan år 2000 anpassat till partierna. I annat fall hade man inte skapat en kostsam modell med direkta val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige. I andra kyrkor är valen direkta till lokalförsamlingen och sedan indirekta till högre nivåer.

Partiernas närvaro i kyrkan har fört in ett politiskt tänkande i kyrkan. I argumentation och retorik klassificeras positioner och ståndpunkter som höger eller vänster. Det kan man göra i ekonomiska och sociala frågor. Däremot är formuleringar i kyrkohandboken eller psalmtexter vare sig höger eller vänster. Här handlar det om att återge sakförhållanden med ord som gör själva saken rättvisa. Även frågor om evangelisation, hur man når kyrkofrämmande grupper med evangelium, hamnar utanför partiernas intresse. Av detta har man inte någon erfarenhet från riksdag och kommuner att falla tillbaka på, varför de blir kyrkopolitiska icke-frågor.

Om nu de partier som ställer upp i kyrkovalet inte tar ställning till trosbekännelsens påståenden om Gud, Jesus och kyrkan utan menar att dessa tillhör varje människas privatsfär, med vilka avsikter ställer de då upp i kyrkovalet? Hur kan sekulära partier låta sig väljas till beslutande organ i Svenska kyrkan? Måste de inte som företrädare för sina respektive partier, vilka i riksdagen kallar sig själva sekulära, agera på samma sätt i kyrkomötet och i de olika styrelser de blir invalda i? Måste de inte också i kyrkan företräda en sekulär hållning?

Att olika aktörer, däribland politiska partier, vill påverka kyrkan, ibland beskriven som Sveriges största medlemsorganisation, i den ena eller andra riktningen är inte förvånande. Men då borde de tala i klartext, att deras mål är en sekulär kyrka – vad det nu kan tänkas vara – med socialdemokratiska eller sverigedemokratiska eller centerpartistiska värderingar. Detta strider mot det som är kyrkans ärende, att göra alla människor – inte till socialdemokrater, centerpartister eller sverigedemokrater – utan till Jesu lärjungar. Det strider också mot att kyrkan ska vara öppen mot var och en som söker sig till kyrkan oavsett partitillhörighet. En sverigedemokratisk kyrka är knappast öppen för afghanska flyktingar och en socialdemokratisk kyrka känns inte välkomnande för nyliberala kristna. Ju förr de partier som ställer upp i kyrkovalet drar sig ur kyrkan, desto bättre. Kristna från olika partier som vill göra insatser som förtroendevalda i kyrkan är mer än välkomna till de opolitiska grupper som finns.